

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie M. R. (R.)
oskarżonego o czyn z art. 291 § 1 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu w dniu 29 lipca 2024 r.
skargi prokuratora
od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu
z dnia 28 lutego 2024 r., sygn. akt IV Ka 1335/23,
uchylającego wyrok Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu
z dnia 2 sierpnia 2023 r., sygn. akt XII K 552/22,
i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania
na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

Uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.

Marek Pietruszyński Jarosław Matras Zbigniew Puskarski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2023 r. w sprawie o sygn. akt XII K 552/22, Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu oskarżonego M. R. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu wyczerpującego dyspozycję

art. 291 § 1 k.k. i za ten czyn na podstawie art. 291 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. i art. 37 a k.k., wymierzył mu karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych po 20 zł każda.

Wyrok ten w całości zaskarżył obrońca oskarżonego zarzucając wyrokowi „obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść wyroku i obrazę przepisu prawa materialnego, a mianowicie:

1) *art. 167 i 410 KPK poprzez nieprzeprowadzenie przez sąd dowodów z dokumentów przedłożonych przez obrońcę oskarżonego w toku I instancji, dot. obliczenia poboru, umowy o pracę, potwierdzenia zameldowania, pisma rejestrującego do podatku na czas, kiedy doszło do popełnienia przestępstwa wraz z tłumaczeniem przysięgłym z języka niemieckiego na język polski, który to dowody mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, gdyż zarówno z dokumentów tych oraz zeznań świadka J. H. wynika, że oskarżony nie mógł popełnić zarzucanego mu czynu;*

2) *art. 7 KPK poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny wyjaśnień.*

a) *złożonych przez oskarżonego oraz świadka J. H. w zakresie, w jakim Sąd odmówił im wiary, a które są konsekwentne, stanowcze i znajdują, wbrew twierdzeniom Sądu, pełne oparcie w przedłożonych przez obronę dokumentach, a zatem w całości powinny zostać one uznane za wiarygodny dowód w sprawie;*

b) *złożonych przez świadka Ł. P. w zakresie, w jakim Sąd dał im wiarę w całości, w sytuacji, w której jego wyjaśnienia w zakresie okoliczności zdarzenia są niespójne, sprzeczne wewnętrznie;*

w konsekwencji obrazę ww. przepisów postępowania zarzucam także:

3) *błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, polegający na bezpodstawnym przyjęciu, że oskarżony w dniu 29 października 2015 roku we W. przy ul. [...], na terenie „E.”, zbył pilarkę spalinową marki H. 55OXPG o numerze seryjnym [...] o wartości 2859 zł oraz przecinarkę marki H. K760 CNB o numerze seryjnym [...] o wartości 6799 zł za łączną kwotę 4050 zł, które to zostały*

uprzednio uzyskane za pomocą czynu zabronionego w postaci kradzieży z włamaniem dokonanej w dniu 18 października 2015 roku w O. przy ul. [...], działając na szkodę D. G., co w konsekwencji doprowadziło do bezpodstawnego skazania oskarżonego za zarzucany mu czyn.”

Podnosząc te zarzuty obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2024 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie o sygn. akt IV Ka 1335/23 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonego przekazał Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wyroku sąd odwoławczy wskazał, że powodem uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji jest konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, wynikająca z nieodniesienia się przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu do: a) złożonego na rozprawie w dniu 31 stycznia 2023 r. wniosku dowodowego obrońcy oskarżonego o dopuszczenie dowodów z dokumentów mających udowodnić, że w dniu zdarzenia M. R. nie mógł przebywać w O.; b) wewnętrznej sprzeczności w zeznaniach świadka Ł. P. w postępowaniu przygotowawczym i sądowym oraz nieuzyskania oryginału umowy lombardowej z dnia 29 października 2015 r.

Od wyroku tego skargę wniósł prokurator, który zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego, zarzucił mu:

„naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść orzeczenia, a to art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej z dnia 2 sierpnia 2023 r. sygn. akt XII K 552/22 i przekazanie sprawy temu sądowi o ponownego rozpoznania, z uwagi na konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego w całości tj. z uwagi na brak rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku dowodowego złożonego na rozprawie w dniu 31 stycznia 2023 r. przez obrońcę oskarżonego, brak wyjaśnienia rozbieżności w zeznaniach świadka Ł. P. i nieuzyskanie oryginału umowy lombardowej z dnia 29 października 2015 r., podczas gdy zauważone przez Sąd braki w materiale dowodowym nie uzasadniają

konieczności przeprowadzenia przewodu sądowego w całości, a w konsekwencji uchylenia sprawy do ponownego rozpoznania.”

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest oczywiście zasadna.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga na wyrok kasatoryjny może być wniesiona tylko z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. (w istocie chodzi o § 2 tego przepisu) lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Trafnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że *„Przepis art. 539a § 3 k.p.k. zawiera dwie podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego. Pierwsza podstawa dotyczy naruszenia przez sąd odwoławczy przepisu art. 437 § 2 k.p.k. zaś druga uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Nie budzi wątpliwości, że druga podstawa skargi obejmuje li tylko postępowanie odwoławcze, a więc zaistnienie na etapie tego postępowania uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k.”* (postanowienie z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19, OSNK 2020, z. 6, poz. 18). W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy rozpoznając skargę na wyrok kasatoryjny musi zatem zbadać, czy uchybienie z art. 439 § 1 k.p.k. zaistniało na etapie postępowania odwoławczego, albowiem jego stwierdzenie wymaga uchylenia takiego wyroku i czyni zbytecznym badanie skargi opartej na naruszeniu art. 437 § 2 k.p.k. W tym postępowaniu Sąd Najwyższy nie stwierdził, aby na etapie postępowania odwoławczego zaistniało uchybienie z art. 439 § 1 k.p.k. To zaś pozwala odnieść się do zarzutu skargi.

Podkreślić należy, że w zakresie tej podstawy skargi, tj. naruszenia art. 437 § 2 k.p.k., Sąd Najwyższy może badać – oczywiście tylko w ramach zarzutu – czy sąd odwoławczy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji zasadnie stwierdził, iż w sprawie zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza (uchybienie w tym zakresie może być podniesione w apelacji lub też dostrzeżone z urzędu przez sąd odwoławczy), albo też, gdy do uchylenia wyroku doszło na podstawie art. 454 § 1 k.p.k., czy rzeczywiście w układzie procesowym istniejącym w sprawie ten przepis mógł być podstawą do wydania wyroku kasatoryjnego (wyrok uniewinniający,

zamiast wyroku skazującego, który powinien być w sprawie wydany), a jeżeli sąd odwoławczy wskazał, iż uchylenie wyroku było celowe z uwagi na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, to czy rzeczywiście wykazano, że istnieje potrzeba przeprowadzenia przewodu w całości (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23).

Z formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że powodem uchylenia wyroku sądu *meriti* i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania była potrzeba przeprowadzenia na nowo przewodu w całości (por. rubryka 5.3.1.2.1. formularza uzasadnienia wyroku). Rzecz jednak w tym, że z uzasadnienia wyroku nie wynika wcale, aby w rzeczywistości zachodziła konieczność ponowienia przewodu sądowego. Przecież w ramach rozważań dotyczących oceny zasadności wniosku obrońcy o uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu (rubryka 3 formularza) sąd odwoławczy wprost stwierdził, że materiał dowodowy wymaga uzupełnienia a nie ponowienia w całości w ramach powtórnego przewodu sądowego. Z uzasadnienia wyroku wynika bowiem, że potrzebę uzupełnienia materiału dowodowego sąd odwoławczy dostrzegał co do okoliczności związanych z pobytem oskarżonego w dacie czynu w Niemczech (sugerował w tym zakresie zwrócenie się do pracodawcy w Niemczech – str. 4 uzasadnienia), a także co do ustalenia czy w Lombardzie znajduje się umowa, którą zawarł z Lombardem oskarżony (str. 5 uzasadnienia). Obie te kwestie mogły zostać wyjaśnione w trakcie postępowania dowodowego, na co słusznie zwraca uwagę prokurator w uzasadnieniu skargi (przywołując prawidłowo normę wynikającą z art. 452 § 2 k.p.k.), a zakres uzupełnienia materiału dowodowego w żadnym razie nie mieści się w formule przeprowadzanie na nowo przewodu sądowego. Z kolei zwrócenie uwagi na sprzeczność w zeznaniach świadka Ł. P. i brak stanowiska sądu pierwszej instancji co do tego, którą wersję zeznań obdarza wiarą, także nie stało na przeszkodzie temu, aby oceny wiarygodności zeznań tego świadka dokonał samodzielnie sąd odwoławczy, albo – jeśli uznawał to za celowe – wezwał go do uzupełniającego przesłuchania na rozprawie odwoławczej.

Przypomnieć zatem wypada, że w kontekście wskazanego przez sąd drugiej instancji powodu uchylenia wyroku, a mianowicie konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNK 2019, z. 6, poz. 31), Sąd Najwyższy stwierdził, że zachodzi ona wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji. Z uzasadnienia tej uchwały wynika, że konieczność ponownego przeprowadzenia wszystkich dowodów wystąpi zazwyczaj, gdy:

- sąd pierwszej instancji w ogóle nie ujawnił żadnych dowodów, chociaż opart na nich wyrok, albo te dowody zostały nieprawidłowo przeprowadzone (naruszenia art. 410 k.p.k.),

- doszło do naruszenia przepisów procesowych odnoszących się do prawidłowego jego przebiegu, a charakter takiego uchybienia wymaga powtórzenia przewodu sądowego.

W realiach tej sprawy, co trafnie zauważył autor skargi, wskazywane przez sąd odwoławczy czynności dowodowe sprowadzają się wyłącznie do częściowego uzupełnienia postępowania dowodowego, a w związku z tym nie mogą być uznane za realizację przesłanki konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Sąd odwoławczy, dostrzegając konieczność przeprowadzenia czynności dowodowych, był nie tylko uprawniony, ale i zobowiązany do tego, by je samodzielnie przeprowadzić, skoro aktualnie obowiązujące regulacje postępowania odwoławczego, w tym wynikające z art. 452 k.p.k., wskazują na znaczne możliwości orzekania reformatoryjnego sądu odwoławczego, także w oparciu o dowody przeprowadzone wyłącznie w tej fazie postępowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2023 r., I KS 15/23).

Mając powyższe na uwadze konieczne stało się uchylenie wyroku sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w postępowaniu apelacyjnym sąd przeprowadzi te dowody, które w jego ocenie są konieczne, a następnie dokona oceny całości materiału dowodowego i rozstrzygnie co do wniesionej apelacji.

[J.J.]

[ał]

Marek Pietruszyński Jarosław Matras Zbigniew Puskarski